

Õiguskantsler

Jelena Antonova
juhatuse liige
MTÜ Eesti psühhotroopsete ainete
sõltlaste ühing LUNEST
lunest2016@gmail.com

Teie 29.01.2020 nr

Meie 14.02.2020 nr 6-1/200239/2000804

Täitemenetluse võlgniku pangakonto arestimine

Proua Jelena Antonova

Palusite õiguskantsleril taotleda Riigikogult täitemenetluse seadustiku muutmist nii, et kohtutäitur kohustuks jätta võlgniku pangakontole iga kuu vähemalt elatusmiinimumi suuruse summa. Koostöös OÜ-ga Sidiv Õigusbüroo korraldatud projekti raames selgus, et Ida-Virumaa uimastitarvitajad on sissetuleku arestimise tõttu jäänud terveks kuuks ilma elatusvahenditeta. See elanike grupp ei ole üldjuhul pärast täitmisteate saamist teatanud kohtutäiturile oma sissetulekutest ja ülalpeetavatest ega ka sellest, millise panga teenuseid nad kasutavad. Sestap on kohtutäitur eeldanud, et võlgnik saab sissetuleku sularahas ning on arestinud kogu isiku pangakontodel oleva raha, sh sissetuleku, mis ei kuulu arestimisele.

Täna, et teavitasite õiguskantslerit võlgnike sissetuleku arestimisega seotud probleemidest.

Teie kirjeldatud probleem on tingitud sellest, kuidas kohtutäiturid seadust rakendavad, mitte [täitemenetluse seadustiku](#) puudustest. Kui norm ei ole põhiseadusevastane, ei ole ka alust teha Riigikogule ettepanekut see põhiseadusega kooskõlla viia. Seaduse kohaselt peab kohtutäitur leidma igale konkreetsele juhtumile kohase lahenduse ning erinevate huvide vahel õiglase tasakaalu. Õiguskantslerile teadaolevalt tegeleb Justiitsministeerium kohtutäiturite järelevalve¹ raames ka sissetuleku arestimise küsimusega² ja on kohtutäituritele pidevalt asjakohast praktikat ka selgitanud.³ Soovitan Teil konkreetsetest juhtumitest teada anda Justiitsministeeriumile.

Täitemenetluses on seatud esikohale võla sissenõudja õigustatud huvi. Siiski tuleb arvestada ka võlgniku õigustatud huviga – võlgniku ja tema pere (laste) õigusega inimväärselt elada. Kohtutäitur ei ole täitemenetluses sissenõudja ega võlgniku esindaja, kuid ta peab täitemenetluse seadustikku järgides kaitsma mõlema õigustatud huvi. Võlgniku õigustatud huvi kaitseks sätestab seadus sissetuleku arestimise piirangud (TMS § 131 jj).

¹ Vt [kohtutäituri seaduse](#) § 54 jj.

² Vt nt [23.04.2019](#) ja [06.05.2019](#) Postimehes ilmunud artiklid võlgnike sissetulekute täieliku arestimise ja kohtutäiturite vastu distsiplinaarmenetluse alustamise kohta.

³ Vt nt Justiitsministeeriumi [07.06.2019 kiri](#) nr 15-1/3005.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Võlgnik võiks täitemenetluses olla ise aktiivne ning teavitada kohtutäiturit oma sissetulekust ja varast, samuti ülalpeetavatest ja sellest, milliseid mittearestitavaid sissetulekuid ta saab (nt pere- ja sotsiaaltoetused) ning millise pangakonto kaudu ta soovib täitemenetluses arestimata jäetud summat kasutada. Kui võlgnik oma õigusi ei kaitse ning kohtutäiturit neist asjust ei teavita, ei luba seadus võlgniku pangakontole laekuvat sissetulekut täielikult arestida.

TMS § 131 lg 1 loetleb võlgniku sissetulekud, millele ei saa täitemenetluses sissenõuet pöörata (p-d 1-5, 9 ja 11-12, nt riiklik peretoetus, sotsiaaltoetus, töötutoetus) või saab seda teha erandjuhul (p-d 6-7, nt töövõimetoetus; erandi eeldused on sätestatud TMS § 131 lõikes 2) või eriseaduses ettenähtud korras (p 10, riiklik pension). TMS § 132 näeb ette arestimise piirangud sissetuleku suurusest lähtuvalt. TMS § 132 lõike 1 kohaselt üldjuhul sissetulekut ei arestita, kui see ei ületa ühe kuu eest ettenähtud töötasu alammäära suurust või vastavat osa nädala või päeva sissetulekust (2020. aastal on [töötasu alammäär](#) ühes kuus 584 eurot). Kui võlgnikul on ülalpeetav või maksab ta elatist, suureneb mittearestitav summa iga ülalpeetava kohta ühe kolmandiku võrra töötasu alammäärast kuus (2020. aastal 194,67 eurot), välja arvatud juhul, kui sundtäidetakse lapse elatishõuet (TMS § 132 lg 2). Riigikohus on korduvalt selgitanud, et TMS § 131 eesmärk koostoides eelkõige TMS §-dega 130 ja 132–136 on tagada võlgnikule ja tema ülalpeetavatele täitemenetluse käigus toimetulekuks minimaalselt vajalikud vahendid (viimati 05.06.2019 määrus asjas nr [2-18-4480](#), p 15).

Kohtutäitur peab sissetuleku arestimisel arestimisakti märkima, et arestida ei tohi summat, mis vastab ühe kuu töötasu alammäärale, ning ära märkima ka summa ülalpeetavate jaoks, mida ei tohi arestida (TMS § 133 lg 1 lause 1). TMS § 133 lg 1 lause 1 kehtib sel juhul, kui võlgnik saab regulaarselt näiteks töötasu (vt TMS § 130), aga ka olukorras, kus võlgniku kontole laekuvad ebaregulaarselt muud summad (Riigikohtu 12.03.2018 määrus asjas nr [2-16-12972](#), p 23). TMS § 133 lg 1 lause 1 on selge ja üheselt mõistetav ning kohtutäituril tuleb seda järgida ka võlgniku pangakonto arestimise korral. Seda on korduvalt kinnitanud ka Riigikohus (vt 04.03.2008 kohtumäärus asjas nr [3-2-1-3-08](#), p 11; 11.01.2017 määrus asjas nr [3-2-1-124-16](#), p 12). Kõnealust sätet ei pea järgima üksnes siis, kui kohtutäituril on tõsikindlad andmed selle kohta, et võlgnikul ja tema perel on olemas toimetulekuks vajalik raha ning täitetoimikus on ka seda tõendavad dokumendid. Seega peab kohtutäitur täitemenetluses kaitsma võlgniku õigustatud huve ning mitte jätma sissetulekut arestides võlgnikku ja tema peret terveks kuuks elatusvahenditeta.

Hoolimata sellest, et võlgnikul on võimalus kasutada täitemenetluses õiguskaitsevõimalusi – esitada kohtutäiturile avaldus arestimisele mittekuuluva sissetuleku vabastamiseks või kaebus kohtutäituri tegevuse ja otsuse peale (TMS § 133 lg 1 lause 2, TMS §-d 217-218) –, peab kohtutäitur võlgniku õigustatud huve aktiivselt kaitsma.

Kohtutäitur peab koguma täitemenetluseks vajalikku teavet ja võtma tarvitusele seadusega lubatud abinõud täitedokumendi täitmiseks (TMS § 8). Kohtutäituril on võimalik saada sissetulekuallikate ja ülalpeetavate kohta teavet nii võlgnikult kui ka kolmandatelt isikutelt (tööandjad ja teised võlgniku suhtes kohustatud isikud (TMS § 26 lõiked 1 ja 2)). Kohtutäituril on ka õigus täitmisele esitatud täitedokumendi alusel nõuda riigi või kohaliku omavalitsuse andmekogu vastutavalt töötlejalt andmeid võlgniku elukoha, tööandja ja sissetulekuallikate, ülalpeetavate ja võlgnikule kuuluva vara ja sellel lasuvate kohustuste kohta (TMS § 26 lg 4). TMS §-s 131 märgitud asjaolude ilmnemisel peab kohtutäitur arestimisakti ka viivitusega täiendama (TMS § 134 lg 1; Riigikohtu 15.03.2017 määrus nr [3-2-1-166-16](#), p 15). Näiteks, kui kohtutäitur teab, et võlgniku pangakontole laekub peretoetus või toimetulekutoetus, tuleb täituril arestimisaktis mh märkida, et neid sissetulekuid ei arestita.

Pank peab kohtutäiturile andma infot võlgniku konto olemasolu ja selle puudumise kohta (TMS § 115 lg 1 lause 2) ning kohtutäituril on õigus nõuda pangalt ka võlgniku konto väljavõtet eelneva kuue järjestikuse kuu kohta (TMS § 26 lg 3). Konto väljavõtte abil saab kohtutäitur vajaduse korral määratleda ka pangakonto, mille kaudu saab võlgnik arestimata jäetud summat kasutada (kui võlgnik ise ei teavita, millist pangakontot ta kasutada soovib).

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Kristel Lekko 693 8443
Kristel.Lekko@oiguskantsler.ee